

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ТА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку України характеризується активним державотворчим процесом, основні цілі якого окреслені Конституцією України, а саме створення демократичної, соціальної та правової держави (ст. 1). Досягнення цієї мети можливе лише у суспільстві, яке має належний рівень правової свідомості та правової культури, що є результатом ефективно проведеного правового виховання.

Після здобуття Україною незалежності, в державі почалися трансформаційні процеси, пов'язані із переходом від авторитарного режиму до демократичного та відповідною зміною суспільних цінностей. Це, у свою чергу, вплинуло на те, що попередня система правового виховання була зруйнована, а нова ще не створена, результатом чого стало зростання рівня корупції і злочинності в державі, поширення проявів правового нігілізму тощо [1, с. 427]. Про це свідчить той факт, що у 2017 році Україна посіла друге місце в Європі за рівнем корупції після Російської Федерації, а також те, що тільки за 2017 рік було зареєстровано 523 911 кримінальних правопорушень [2].

Процеси державотворення та правового виховання є взаємопов'язаними та мають безпосередній і опосередкований вплив один на одного, що зумовлюється рядом чинників. Правове виховання, з метою

формування необхідного рівня правосвідомості та правової культури, здійснює вплив на державотворчі процеси в країні за допомогою таких чинників: 1) якість правової вихованості громадян; 2) рівень правової вихованості суб'єктів влади; 3) рівень правової освіти; 4) стан розвитку юридичної науки; 5) здатність правового виховання попереджати та виправляти викривлення правосвідомості, тобто орієнтувати населення на правомірну поведінку [3, с. 30].

Побудова в Україні правової та демократичної держави нерозривно пов'язана із сприйняттям та утвердженням принципу верховенства права. Цей процес має будуватися на чіткій аксіологічній основі із дотриманням базових цінностей справедливості, свободи, рівності, законності.

Якість державотворчих процесів є особливо залежною від рівня правової вихованості суб'єктів влади, які представлені службовими і посадовими особами органів державної влади та місцевого самоврядування. Зазначені суб'єкти наділяються законодавчими, виконавчими, судовими, контрольними повноваженнями, унаслідок чого можуть вирішувати долю громадян. Тому їх правове виховання повинно бути спрямоване не лише на засвоєння основних знань, умінь та навичок, що стосуються державно-правової дійсності, а й поєднане із досягненням відповідності високим морально-етичним стандартам, що мають нормативне закріплення (наприклад, Кодекс суддівської етики, Кодекс професійної етики та поведінки працівників прокуратури). Показниками рівня правової вихованості суб'єктів влади мають стати: здатність нести відповідальність за свої дії, вміння погоджувати інтереси різних суб'єктів, вирішувати конфліктні ситуації, ефективно захищати права і свободи громадян та створювати можливості їх реалізації [3, с. 33].

Важливу роль у встановленні правової держави в Україні також відіграє рівень розвитку правової освіти. Особливу увагу необхідно приділяти підготовці юристів як тих суб'єктів, які оперуючи правовим інструментарієм, не лише тлумачать та застосовують правові норми, а й беруть активну участь у їх створенні. Професійна підготовка юристів має здійснюватися із врахуванням сучасних тенденцій розвитку світу, що пов'язані з утвердженням принципів плюралізму, глобалізму, фрагментарності тощо. У сучасних умовах для української юридичної освіти постає завдання збереження правових традицій українського народу з одночасним інтегруванням до свого змісту новітніх тенденцій сучасного світу [4, с. 277].

Важливим чинником державотворчих процесів в Україні є стан розвитку правової науки, оскільки участь вчених у розробленні нормативно-правових актів та наданні практичних роз'яснень у їх застосуванні сприятиме удосконаленню нормотворчої та правозастосовної практики. Проте, на сьогоднішній день перед наукою стоїть завдання обґрунтування необхідності застосування природно-правових принципів у

позитивному праві. Крім того, нестабільність, неефективність та велика кількість колізій у законодавстві вимагає наукового пояснення нормативних приписів правового доктриною, яка відіграє керівну роль у здійсненні правового виховання.

Між процесами державотворення і правового виховання існує також зворотній зв'язок, який полягає у впливі державотворчих процесів та державної політики на характер і зміст правового виховання шляхом: 1) створення обґрунтованих загальнодержавних програм розвитку виховання та освіти і втілення їх у життя; 2) здійснення державно-правової практики (діяльність владної еліти); 3) створення державою багатоступеневої системи правової освіти, що повинна забезпечити безперервність правового виховання та здійснення його на всіх етапах життя особи (у сім'ї, дошкільних закладах, загальноосвітніх середніх школах, професійно-технічних навчальних закладах, вищих навчальних закладах, установах післядипломної освіти, державних установах, на підприємствах, фірмах різних форм власності, у громадських організаціях, а також самостійно) [5, с. 4]; 4) підвищення загальної моральності громадян через популяризацію правових знань, пробудження в населення інтересу до них та підвищення їх доступності; 5) обґрунтування певного вектору зовнішньої політики, який зумовлює орієнтацію виховання на систему цінностей відповідної спільноти (у сучасних умовах на систему цінностей Європейського Союзу) тощо [3, с. 31].

Сучасний процес державотворення в Україні вимагає створення дієвої системи правового виховання, яка забезпечить належний рівень правосвідомості та правової культури суспільства. При цьому правове виховання повинно зводитися не тільки до сприйняття, розуміння та виконання правових норм та принципів конкретною особою в суспільстві, а й забезпечення гарантування їх дотримання з боку кожного члена суспільства, який буде діяти відповідно до ціннісних орієнтацій та внутрішньої мотивації правомірної поведінки, що є загальноприйнятним для демократичної, соціальної, правової держави.

Література:

1. Данильян О. Г. Особливості організації та управління правовим вихованням у демократичному суспільстві / О.Г.Данильян, О.П. Дзьобань // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Укр. акад. наук. – Київ, 2011. – Вип. 50 (№ 8). – С. 427–433.
2. Державна служба статистики України. Правопорушення. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.01.2019).
3. Данильян О.Г. Проблема взаємовпливу правового виховання і державотворчого процесу: українські реалії /О.Г. Данильян, О.В. Петришин// Вісник Академії правових наук України. - Харків : Право, 2010. - № 1 (60). - С. 28-39.

4. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. – Харків : Право, 2010. – 368 с.
5. Данильян О. Г. Деякі напрями оптимізації правового виховання в сучасній Україні / О.Г.Данильян, Я.О.Овдієнко // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. – 2009. - Вип. 2 (33). – С. 3-11.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ І ПРАВО

Тези доповідей
XV Міжнародної наукової конференції
аспірантів та студентів
(23 травня 2019 року)

Харків
«Право»
2019

УДК 340.12

Ф56

Організаційний комітет:

Голова – А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Члени: О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії; С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; І. І. Коваленко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; Г. В. Коваленко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри філософії

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції

Філософія і право : тези доп. XV Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (23 трав. 2019 р.). – Харків : Право, 2019. – 406 с.

ISBN 978-966-937-721-0

У пропонованій до уваги читачів збірці тез і повідомлень XV Міжнародної наукової конференції аспірантів та студентів «Філософія і право» висвітлюється широке коло як загальнофілософських проблем, так і різноманітних аспектів філософії права. Певна частина матеріалів конференції розвиває і поглиблює філософські уявлення у царині правової онтології, правової антропології, теорії правових цінностей, теорії пізнання права та інституційного виміру права. Деякі напрацювання містять спроби не тільки по-новому підійти до осмислення вже достатньо розробленої проблематики, а й виявляються кроком на шляху пізнання раніше не відрефлектованого шару правової реальності. У цьому сенсі зміст нижченаведених тез засвідчує зацікавленість майбутніх фахівців права у більш глибокому теоретичному освоєнні тих феноменів правової реальності, пізнання яких є умовою розв'язання нагальних практичних завдань правотворчого й правозастосовного характеру в контексті гідного виконання професійної місії у розбудові правової державності в Україні.

УДК 340.12

Адреса редакційної колегії:

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ISBN 978-966-937-721-0